

Betänkandet SOU 2025:12 AI-kommissionens Färdplan för Sverige (Fi2025/00457)

Sammanfattning

Bolagsverket är övergripande positivt till utredningens inriktning. AI ger redan i dag nyttor i det dagliga arbetet hos Bolagsverket. Användningen av AI har stor potential att förbättra verksamheter och kan på sikt leda till större samhällsförändringar.

Betänkandet innehåller en stor mängd förslag. Bedömningarna är genomgående kortfattade. Likaså är konsekvenserna sällan väl utvecklade. Det är därmed inte okomplicerat att utvärdera förslagen. Bolagsverkets bedömning är att förslagen i betänkandet inte kommer att ha någon direkt påverkan på Bolagsverket, däremot kan flera av dem få en indirekt påverkan, bl.a. för tillgång till kompetent personal och beräkningskraft.

Förslagen i Bilaga 2

Beräkningskraft

Bolagsverket tillstyrker förslaget att Vetenskapsrådet bör få ett uppdrag att årligen följa, analysera och redovisa offentlig sektors behov av beräkningskraft för utveckling av AI. Detta bör ske i samarbete med SCB som följer upp användningen av AI i samhället.

Data som en förutsättning för AI-utvecklingen

Bolagsverket tillstyrker förslaget om att arbetet med att modernisera registerförfattningar bör fortsätta samt att det bör utredas hur en ramlag skulle kunna utformas i syfte att ersätta de separata registerförfattningarna. Bolagsverket är positivt till förslag som möjliggör att myndigheter får utbyta uppgifter i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk eller regelöverträdelser.

Vad gäller att tillsätta en utredning för att genomföra en översyn av implementeringen och tillämpningen av GDPR i Sverige noterar Bolagsverket att flera svenska myndigheter har lyft behovet av att göra en översyn av GDPR (däribland IMY och Kommerskollegium) samt att det pågår diskussioner inom EU-kommissionen om att på olika sätt förenkla och förtydliga regelverk, däribland GDPR. Att ge Integritetsskyddsmyndigheten bättre förutsättningar i att

ge ut vägledning, bedriva tillsyn och verka i EU-relaterade sammanhang är sannolikt effektivare än att tillsätta en statlig utredning för en nationell översyn.

Vad gäller förslaget om PET-tekniker vill Bolagsverket påtala att det finns flera initiativ som t.ex. digitala identitetsplånböcker som även de kan stötta integritetsvänlig AI.

Bolagsverket tillstyrker förslaget att det vid ny reglering ska göras en bedömning om förslaget är utformat på ett digitaliseringsvänligt sätt.

Bolagsverket avstyrker förslaget om att modern datahantering för offentliga aktörer ska framgå av författning, inklusive krav på att upprätta en dataplan. Det är otydligt vad en dataplan är och vad dess syfte i detta sammanhang är, men Bolagsverket menar att detta förslag troligen skulle leda till onödig administration och kostnader. Det är osannolikt att myndigheter inte arbetar för en modern datahantering, om detta inte uppnås beror det troligen på avsaknad av resurser och kompetens. Det är dock av stor vikt att de data som finns hos offentlig sektor är ordnade och strukturerade samt i linje med internationella regler och standarder för att möjliggöra datadelning och data-interoperabilitet. Bolagsverket vill samtidigt framhålla att det är viktigt med en nationell tydlig styrning för att få ökad framdrift vad gäller datadelning nationellt samt påtala att data inte kan hanteras som en helhet, vissa data är särskilt skyddsvärda och behöver särskilda miljöer och hantering.

Bolagsverket är däremot positivt till att SCB får uppdrag som syftar till att stötta offentlig förvaltning att bättre hantera data. Fler myndigheter bör dock involveras, däribland de grunddatadomänansvariga myndigheterna.

Bolagsverket avstyrker förslaget om att bredda bestämmelsen i 10 kap. 2 a § OSL då det är oklart om denna författning har en begränsande effekt på användning av molntjänster. Det är vidare mindre lämpligt att i lag förtydliga under vilka omständigheter offentliga aktörer bör använda sig av molntjänster i sin verksamhet och lagstiftning bör utformas på ett teknikneutralt sätt.

Kompetenslyft för alla

Bolagsverket tar inte ställning till förslagen då de ligger utanför myndighetens sakområde men vill framföra att kompetensbristen inom datahantering och AI är stor och att myndigheten ser positivt på åtgärder som syftar till att lösa den bristen.

Innovation, entreprenörskap och riskkapital

Bolagsverket tillstyrker förslagen om att utveckla IMY:s regulatoriska sandlåda och att så snart som möjligt etablera en funktion för rådgivning och regulatorisk sandlåda för både privat och offentlig sektor i linje med AI-förordningens krav. Bolagsverket deltar i en pilot av en regulatorisk sandlåda i enlighet med AI-förordningen tillsammans med IMY inom ramen för eSamverkansprogrammet och ser mycket positivt på användningen av sandlådor för att bygga upp och dela kunskap samt ge stöd till berörda aktörer.

Bolagsverket vill påtala vikten av att stora svenska språkmodeller, som följer den tekniska utvecklingen, utvecklas och tillhandahålls till svenska aktörer. För offentlig sektor är det av stor vikt att dessa språkmodeller är transparenta, inte belastas av begränsningar pga t.ex.

upphovsrätt och är möjliga att utveckla och använda lokalt. Det vore vidare önskvärt att se över Kungliga bibliotekets anslag och roll för detta ändamål.

AI för en offentlig sektor i framkant

Bolagsverket tillstyrker förslagen om AI-verkstan. Myndigheten avstyrker förslaget om att regeringen bör överväga att ge myndigheter i uppdrag att ta fram etiska riktlinjer inom sina områden om behov skulle uppstå eftersom etiska riktlinjer inte är ett sätt som offentliga aktörer normalt styrs genom. I arbetet med förtroendemodellen (I2021/01825) tydliggjordes bl.a. av Statskontoret att den statliga värdegrunden är det verktyg som statliga myndigheter bör använda för att sammanfatta och synliggöra de viktigaste kraven för de som arbetar inom staten. Bolagsverket tillstyrker förslaget om att en översyn av regelverk bör ske i syfte att anpassa dem till en digital transformation med hög grad av AI men att översynen bör ske inom ramen för en statlig utredning så att eventuell lagstiftning blir harmoniserad för hela offentlig sektor.

Ledarskap och styrning

Bolagsverket är positivt till förslag om att öka svenskt deltagande och aktivitet inom AI i EU och i Norden. Bolagsverket har positiva erfarenheter att delta i EU-projekt och har medarbetare som deltar som experter i olika AI-relaterade sammanhang. Sådant arbete är dock kostsamt och stöd i form av medfinansering, uppdrag och central finansiering vore enligt Bolagsverket positivt för att möjliggöra ett mer aktivt deltagande.

Ledarskap och styrning för att genomföra Färdplanen

Bolagsverket är positivt till ett ökat fokus på AI-användning hos myndigheter men vill framföra att det kan finnas många andra åtgärder som är mer effektiva och billigare att genomföra. Vidare kräver användning av bl.a. AI kompetens, tillgång till relevant data, beräkningskraft och en digitalt mogen organisation. Fokus bör ligga på att ge myndigheterna förutsättningar att använda AI och inte att styra myndigheterna mot en viss teknik.

Konsekvenser

Bolagsverkets bedömning är att förslagen inte kommer att ha en direkt påverkan på myndigheten och dess uppdrag. Bolagsverket arbetar i dag med AI och har flera AI-system i drift. De utmaningar myndigheten har i att fortsätta att utveckla AI är bl.a. tillgång till kompetens, data, beräkningskraft och säkra molntjänster. Myndighetens bedömning är att förslagen i AI-kommissionens Färdplan för AI på sikt kan bidra till att reducera de utmaningarna.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Inga Otmalm efter föredragning av strategen David Magård. Vid ärendets slutliga handläggning har också rättschefen Maria Monthure, direktör Helene Lindqvist, avdelningchef Therese Frennberg och tf. avdelningschef Patrick Eckemo deltagit.

Inga Otmalm

David Magård